

Seletuskiri

Haridus- ja teadusministri 10. mai 2023. a käskkirja nr 121 „Sihttoetuse eraldamine rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendustegevuse võimekuse arendamiseks“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Käskkirjaga muudetakse haridus- ja teadusministri 10.05.2023. a käskkirja nr 121 „Sihttoetuse eraldamine rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendustegevuse võimekuse arendamiseks“ lisa 1. Käskkirja muudetakse teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 15³, Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lõike 1 punktide 3 ja 8, Vabariigi Valitsuse 13. augusti 2021. a määruse nr 80 „Haridus- ja Teadusministeeriumi põhimäärus“ § 6 lõike 2 punktide 5 ja 9 ning haridus- ja teadusministri 21. augusti 2024. a käskkirja nr 253 „Riigieelarveliste toetuste andmise korra kinnitamine“ lisa 1 punkti 2.3. alusel. Käskkirja lisa 1 kehtestatakse uue terviktekstina.

Muudatuse eesmärgiks on sätestada haridus- ja teadusministrile kaalutusõigus rakenduskõrgkoolidele antava toetuse suuruse osas, arvestades riigieelarve võimalusi ning toetuse reaalsel kasutamist rakenduskõrgkoolide poolt.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadus- ja arendustegevuse poliitika osakonna peaekspert Mariann Saaliste (735 0214, mariann.saaliste@hm.ee) ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kirke Treial (730 1080; kirke.treial@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse haridus- ja teadusministri 10.05.2023. a käskkirja nr 121 lisa 1, mis kehtestatakse uue terviktekstina.

Lisas tervikuna tehakse sõnastuslikke muudatusi, mis aitavad kaasa sätete paremale mõistmisele.

Punktis 5 täpsustatakse, et rakenduskõrgkoolidele eraldatava toetuse suurus on kuni 5% kõrgharidusseaduse § 45 lõike 1 alusel rakenduskõrgkoolile eraldatud tegevustoetuse mahust. Muudatus on seotud aastatel 2025-2028 tehtavate kärbetega teadus- ja arendustegevuse riigieelarvelisel rahastamisel, mistõttu ei ole nendel aastatel võimalik jätkata rakenduskõrgkoolide teadus- ja arendustegevuse sihttoetuse iga-aastase suurendamisega. Kehtiva käskkirja lisas on toetuse suurus seotud kõrghariduse rahastamise raames kõrgkoolidele eraldatava tegevustoetuse summaga ning moodustab sellest 5%. Kõrghariduse rahastamise kasv jätkub ka aastatel 2025-2027, seda küll kavandatust väiksemas mahus. Teadus- ja arendustegevuse riigieelarveliste kärbete tingimustes ei ole võimalik rakenduskõrgkoolidele eraldatava teadus- ja arendustegevuse sihttoetuse mahu kasvu tagada, seega täpsustatakse, et sihttoetuse suurus rakenduskõrgkoolile on eelarveaastaks kuni 5% kõrghariduse tegevustoetuse summast. Sihttoetuse suuruse arvestamisel võetakse aluseks riigieelarve võimalused ning proportsioon on kõigi asutuste jaoks sama. Punktis 5 täpsustatakse ka, et toetuse suuruse all mõeldakse eelarveaastaks antava toetuse suurust ning seoses antud täpsustusega eemaldatakse vastav viide punktist 4. Samuti täpsustatakse antud punktis, et

toetuse suuruse puhul võetakse arvesse ka punktis 11 sätestatud asjaolusid toetuse mahu vähendamiseks või toetuse välja maksmata jätmiseks.

Punktis 8 muudetakse toetuse aruande esitamise tähtaega ning uueks tähtajaks on 31. jaanuar. Antud muudatus on seotud aruannete esitamise üldise korra muutmisega.

Kehtiva käskkirja lisa punkt 9 jäetakse lisast 1 välja. Antud punkti kehtiva sõnastuse kohaselt on võimalik teatud juhtudel teadus- ja arendustegevuse toetuse summat rakenduskõrgkoolide vahel ümber jagada. Kehtiv praktika näitab siiski, et rakenduskõrgkoolid ei ole valmis toetusest osaliselt või täielikult loobuma. Samuti ei ole teadus- ja arendustegevuse kärbeta tingimustes otstarbekas üle jäävaid toetuse summasid lihtsalt teiste asutuste vahel ümber jagada, vaid need vahendid tuleks suunata teistesse tegevustesse. Antud punktis teise tingimusena toodud tegevuskava olemasolu toetuse saamise eeldusena on toodud juba lisa 1 punktides 3 ja 4.

Punktis 9 muudetakse aruannete menetlemise tähtaegu.

Punktis 10 sätestatakse võimalus järgmisel eelarveaastal toetuse mahu vähendamiseks või jätmata andmiseks. Toetuse andja võib teha ettepaneku järgmisel eelarveaastal vähendada toetuse mahtu või jätta toetus täies ulatuses toetuse saajale andmata (teha tasaarvestuse), kui esineb mõni korra punktis 10.1.-10.6. nimetatud asjaolu. Punktis 10.4. sätestatakse aruande osalise kinnitamise korral võimalus järgmisel eelarveaastal toetuse vähendamiseks. Lisaks võib olla järgmisel eelarveaastal toetuse mahu vähendamine õigustatud juhul, kui toetust on suuremas osas kasutatud sihipäraselt, kuid osad tegevused ei ole seotud teadus- ja arendustegevusega. Põhjendatud otsus toetuse vähendamiseks peab muuhulgas sisaldama infot vähendatava summa suuruse ja põhjenduste kohta.

Punktis 10.6 sätestatakse haridus- ja teadusministri kaalutusõigus järgmisel aastal antava summa vähendamiseks juhul, kui asutus ei ole kasutanud toetust täies mahus. Rakenduskõrgkoolid saavad teadus- ja arendustegevuse sihttoetust aastast 2023 ning eeldatavalt nende teadus- ja arendustegevuse alane võimekus ajas kasvab. Kui rakenduskõrgkool ei suuda kasutada talle eelarveaastaks teadus- ja arendustegevuseks eraldatud vahendeid, on ministril õigus järgmiseks eelarveaastaks antavat toetuse summat kuni 15% ulatuses korrigeerida. Kui rakenduskõrgkool ei kasuta talle eelarveaastaks eraldatud toetust täies mahus ära, siis üldjuhul seda järgmisesse eelarveaastasse üle ei kanta, seda võib üle viia vaid erandkorras põhjendatud juhul. Muudatuse tulemusena tagatakse, et rakenduskõrgkoolile eraldatakse toetust mahus, mida rakenduskõrgkool oma teadus- ja arendustegevuse valdkonna arendamiseks ning rakendusuringute läbiviimiseks vajab.

Punktis 10.5. sätestatakse, et aruande kinnitamata jätmise korral on õigus järgmisel eelarveaastal toetust mitte anda. Kuivõrd aruannete menetlemine toimub alles järgmisel eelarveaastal, siis riigiasutuste puhul toimub eelarve vähendamine, võimalusel tehakse tasaarveldus järgmise eelarveaasta eraldatava toetusega.

Lisatakse **punkt 11**, mille kohaselt otsustab minister käskkirjaga järgmisel eelarveaastal toetuse mahu vähendamise või toetuse andmata jätmise korra punktis 10 toodud alustele tuginevalt. Lisaks on ministril õigus vastavalt korra punktile 10.6. vähendada antavat toetust kuni 15% võrra, kui toetuse saaja ei ole kasutanud ära eelmiseks aastaks antud toetust.

Kehtiva käskkirja lisa punkt 11 eemaldatakse käskkirjast, kuna see ei ole enam ajakohane.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid.

4. Eelnõu mõjud ja käskkirja rakendamiseks vajalikud täiendavad kulutused

Käskkirja muutmine ei too riigile kaasa täiendavaid rahalisi kohustusi, vaid on kooskõlas haridus- ja teadusministeeriumi valitsemisala kärbetega riigieelarves. Eelnõu rakendamine võimaldab eelarvevahendite eesmärgipäraselt ja efektiivsemalt kasutamist.

5. Tegevuste jõustumine

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras.

6. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks haridus- ja teadusministeeriumi valitsemisalas tegutsevatele riigi rakenduskõrgkoolidele ja Rakenduskõrgkoolide Rektore Nõukogule.

Katrin Kiisler
teadus- ja arendustegevuse
poliitika osakonna juhataja